VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

27.11.2018

Tarkastusvaliokunta
Eduskunta

TARKASTUSVALIOKUNTA KESKIVIIKKO 28.11.2018 KLO 11:30
K 11/2018 VP / KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO

1. Valtion yhtiöomistuksen uusimuotoinen raportointi hallituksen vuosikertomuksessa

Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa erilliskertomuksessaan (K 17/2018 vp) eduskunnalle valtion vuoden 2017 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta seuraavaa:

> "Valtion yhtiöomistusten yhtiökohtainen raportointi tehdään vuosikertomuksen liitteessä 4, jonka sisältö vastaa pitkälti aiemmin erillisenä julkaistua omistajaohjauksen vuosikertomusta. Siinä kuvataan keskeiset kertomusvuoden tapahtumat omistajaohjauksen alueella, ja se sisältää lisäksi tietoa muun muassa yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta ja yritysvastuun toteutumisesta valtionyhtiössä. Uutta raportointikäytäntöä voidaan pitää perusteltuna. Kokonaiskuvaa yhtiöiden toiminnan volyymista ja kannattavuudesta on pyritty tuomaan esiin, mutta yhtiökokonaisuuden taloudellista asemaa ei kuvata juurikaan tasenäkökulmasta. Valtionyhtiöiden yhteenlaskettu arvo ja erikseen listaamattomien yhtiöiden yhteenlaskettu, soveltuvilta osin arvonmääritykseen perustuva arvo on esitetty yhtenevästi tarkastusviraston aiempien kannanottojen kanssa."

Aiemmin valtion omistajaohjausta käsiteltiin kahdessa vuosikertomuksessa: hallituksen kertomuksessa eduskunnalle ja omistajaohjausosaston kertomuksessa. Muutaman vuoden jatkuneen päällekkäisyyden jälkeen omistajaohjauksen kertomus siirrettiin osaksi hallituksen kertomusta liitteeksi neljä "Valtion yhtiöomistus". Ensimmäisen kerran jako tuli voimaan vuoden 2017 kertomuksissa.

Siirtämällä omistajaohjauksen kertomus osaksi hallituksen kertomusta, muutettiin vuosikertomusprosessi tehokkaammaksi ja tekijöiden näkökulmasta ja helpommaksi lukijoiden näkökulmasta. Aiemmin kahdessa kertomuksessa raportoitiin merkittäviltä osin päällekkäin samoja asioita.

Hallituksen kertomuksessa raportoidaan valtion yhtiöomistuksista kolmessa kohdassa. Kertomuksen pääosassa raportoidaan koko yhtiöomistussalkun yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, avainluvuista ja päätapahtumista. Lisäksi tässä yhteydessä raportoidaan valtion yhtiöomistussalkun koko arvo, pörssiyhtiöomistusten koko arvo sekä listaamattomien yhtiöiden koko arvo. Liitteessä 1 vastataan eduskunnan asettamiin ponsiin ja liitteessä 4 raportoidaan omistukset yhtiökohtaisesti. Valtio-omisteisten yhtiöiden taserakenteet on monipuolisesti kuvattu vuosikertomuksen yhtiökatsauksen tunnusluvuissa.

Snellmaninkatu 1, Helsinki | PL 23, 00023 Valtioneuvosto | PUHELIN/TELEFON 0295 16001 (vaihde/växel) | FAKSI/FAX (09) 1602 2165 | kirjaamo@vnk.fi
Snellmansgatan 1, Helsingfors | PB 23, 00023 Statsrådet | | | registratorskontoret@vnk.fi

2. Valtio-omisteisten yhtiöiden riskien hallintaa koskeva yleinen ohjeistus (O 72/2016 vp – EK 4/2017 vp)

Eduskunta hyväksyi Finaviaa ja valtionyhtiöiden riskienhallintaa koskevan tarkastusvaliokunnan mietinnön mukaisen kannanoton, jonka mukaan:

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja antaa riskien hallintaa koskevan yleisen ohjeistuksen valtio-omisteisille yhtiöille.*

2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkentaa valtion omistajaohjauksen toimintaperiaatteita erityisesti valtion kokonaan omistamissa yhtiöissä vuoden 2017 loppuun mennessä.*

Vastauksessaan valtioneuvoston kanslia totesi muun muassa seuraavaa:

1. "Riskienhallinta on osa yhtiön liiketoiminnan hallintoa ja valvontaa. Riskienhallinta kuuluu olennaisena osana yhtiön hallituksen ja johdon osakeyhtiölain ja hyvän hallintotavan mukaisiin tehtäviin sekä vastuisiin.

   Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto on pyytänyt kevään 2017 aikana kaikilta valtionyhtiöiltä selvityksen siitä, kuinka riskienhallinta on yhtiöissä toteutettu. Saatujen selvitysten perusteella omistajaohjausosastolla ei ole ollut huomauttamista yhtiöiden riskienhallintaprosesseihin.

   Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto arvioi kuluvan vuoden aikana valtio-omisteisten yhtiöiden riskienhallintakokonaisuuden sisältöä sekä mahdollisia kehitystarpeita. Omistajaohjausosasto on lisännyt yhtiöiden riskienhallinnan järjestämisen ja riskien arviointia omistajastrategisessa työssä.

   Raportoinnin pohjalta voidaan tarpeen mukaan antaa yleistä ohjeistusta tai toimiohje valtio-omisteisille yhtiöille. Tulokset otetaan huomioon seuraavan omistajaohjausta koskevan periaatepäätöksen valmistelussa.

2. Valtion omistajaohjauksen toimintaperiaatteiden kehittäminen ja niiden tarkentaminen perustuu jatkuvan parantamisen periaatteeseen. Kehittämisessä otetaan huomioon toimintaympäristön muutokset, sääntelymuutosten aiheuttamat vaatimukset ja tarpeet sekä omistajapoliittiset painotukset. Omistajaohjauksen toimintaperiaatteiden kehittäminen on keskeinen osa valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston tehtäviä, jota toteutetaan osaston jatkuvassa toiminnassa.

   Omistajaohjauksen toimintaperiaatteet ovat laajavaikutteinen ja koko periaatepäätöstä koskeva asiakokonaisuus. Omistajaohjausta koskeva periaatepäätös tullaan hallituskauden vaihtuessa käymään läpi, ja omistajaohjauksen toimintaperiaatteiden tarkentaminen tulisi tarkoituksenmukaisimmin otetuiksi huomioon tässä valmistelussa.

3. Valtion kehitysyhtiö Vake Oy:n perustaminen ja toiminta tähän mennessä

Vaken perustamisesta linjattiin valtioneuvoston 13.5.2016 hyväksymässä valtion omistajapolitiikkaa koskevassa periaatepäätöksessä. Vake perustettiin elokuussa 2016. Yhtiön omistukseen siirrettiin valtion omistusosuus Ekokemissä, jonka myynti Fortumille toteutettiin Vaken kautta ja myyntitulot tuloutuivat Vakelle. Vaken toimiohje hyväksyttiin joulukuussa 2016. Tammikuussa 2017 Vake palautti Ekokemin myyntituloista pää-

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

omanpalautusta valtiolle 100M€. Syyskuussa 2017 SoteDigi Oy perustettiin ja pääomitettiin Vaken varoilla. Omistus siirrettiin sittemmin suoraan valtion omistukseen ja valtiovarainministeriön omistajaohjaukseen

Hallituksen puheenjohtajaksi nimitettiin Reijo Karhinen joulukuussa 2017. Vaken hallitus nimitettiin helmikuussa 2018 Hallituksen jäseniksi valittiin KTM, yrittäjä Maria Ritola (Iris AI), DI, johtaja Paula Laine (Sitra), DI, toimitusjohtaja Tuomas Syrjänen (Futurice), osastopäällikkö Leena Mörttinen (VM) ja finanssineuvos Jarmo Väisänen (VNK).

Hallitus valitsi toimitusjohtajaksi Taneli Tikan, joka aloitti työssään kesällä 2018. Hallituksen ja toimitusjohtajan taustoissa korostuvat edistyneen teknologian hyödyntäminen, digitalisaatio, tekoäly sekä yrittäjyys

Yhtiö on sittemmin käynnistänyt operatiivista toimintaansa ja määritellyt strategiaansa.

Periaatepäätöksen mukaiset yhtiösiirrot on linjattu toteutettavaksi mahdollisimman pian. Eduskunta on vuoden 2017 ensimmäisen lisätalousarvion (493/2017) momentilla 23.10.88 (Osakehankinnat, siirtomääräraha 3 v) antanut valtiolle oikeuden luopua Neste Oyj:n ja Vapo Oy:n omistuksestaan siten, että valtion omistusosuudeksi jää kaikkien osakkeiden tuottamasta äänivallasta vähintään 33,4 prosenttia. Vuoden 2016 toisessa lisätalousarviossa (490/2016) momentilla 23.10.88 eduskunta on antanut valtiolle oikeuden luopua omistuksestaan Posti Group Oyj:ssä ja Arctia Oy:ssä siten, että valtion omistusosuudeksi jää vähintään 50,1 prosenttia. Altia Oyj:n ja Nordic Morning Oy:n osalta valtiolla on jo aiemmin ollut valtuudet luopua omistuksesta kokonaan. Osakkeiden luovutukset Vakeen perustuvat valtioneuvoston 13.5.2016 hyväksymään valtion omistajapolitiikkaa koskevaan periaatepäätökseen sekä 1.1.2017 voimaan tulleeseen valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain (1368/2007) muutokseen.

Osastopäällikkö, ylijohtaja Kimmo Viertola